

Innst. S. nr. 11

(2003-2004)

Innstilling til Stortinget fra forsvarskomiteen

St.prp. nr. 82 (2002-2003)

Innstilling fra forsvarskomiteen om bygging av Skjold-klasse missiltorpedobåter

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Innledning

Formålet med denne proposisjonen er å få Stortingets tilslutning for kontrahering av fem nye Skjold-klasse missiltorpedobåter (MTB) til Forsvaret og gjennomføre en teknisk oppdatering/tilpasning av forserie-fartøyet/prototypen KNM Skjold. Videre skal det anskaffes våpensystemer, reservedeler, teknisk dokumentasjon og løsninger for logistikk og opplæring. Missiler anskaffes utenfor prosjektet.

Fartøyene vil bli bygget som luftputekatamaraner i komposittmateriale. Sammen med andre konstruksjonstekniske forhold vil dette gi fartøyer med lave signaturer overfor de fleste sensorer og våpensystemer. Fremdriftsmaskineri vil være gassturbiner med vannjetaggregat. Hovedvåpen vil være Nytt sjømålsmissil (NSM) og 76 m.m. multi-rolle kanon standardisert med Fridtjof Nansen-klasse fregatter. Våpenkontrollsystemet, samband og nettverk er standardisert med Hauk-klasse MTB, mens navigasjonsradar er standardisert med Nansen-klassen. LINK-16 inngår i prosjektet. Fartøyene planlegges levert i perioden 2006-2009, med operativ drift fra 2009.

De til sammen seks fartøyene inngår i strukturen som ble vedtatt ved Stortingets behandling av St.prp. nr. 45 (2000-2001), jf. Innst. S. nr. 342 (2000-2001). Fartøyene i Skjold-klassen vil sammen med en oppdatert Hauk-klasse MTB være et hovedelement i Sjøforsvarets kapasitet til å gjennomføre overflateoperasjoner som et ledd til å utøve sjøkontroll i fred, krise og krig.

Fartøyene vil representere en betydelig økt kapasitet i forhold til dagens MTB-våpen.

1.2 Bakgrunn

Prosjektet "Ny MTB-struktur" ble vedtatt ved Stortingets behandling av Innst. S. nr. 191 (1994-1995), jf. St.prp. nr. 48 (1994-1995) og Innst. S. nr. 207 (1998-1999), jf. St.prp. nr. 65 (1998-1999). Prosjektet omfatter utvikling av en ny type MTB og oppdatering av skipsteknisk utstyr, anskaffelse av ildledningsutstyr, kommando- og våpenkontrollsystemer og nytt øvings-system til 14 MTB-er av Hauk-klassen. Oppdateringen av Hauk-klassen forventes avsluttet i løpet av 2005.

Utvikling, produksjon, testing og evaluering av en ny type MTB (Skjold-klassen) som våpenplattform ble gjennomført som et forprosjekt innen prosjektet "Ny MTB-struktur". Forprosjektet omfattet bygging av et forseriefartøy med fremdrifts- og navigasjonssystemer, men uten våpen og ildledningsutstyr. KNM Skjold, ble levert i 1999 og har gjennomført omfattende utprøving med tilfredsstillende resultat.

Etter ønske fra US Navy ble KNM Skjold utlånt til USA fra høsten 2001 til høsten 2002, og et testprogram viste at Skjold-konseptet kan være et relevant konsept i USA sine kystnære farvann.

En av Sjøforsvarets mineryddere, KNM Orkla, var utsatt for en brann i november 2002. Da Skjold-klassen skal bygges i lignende materialer, ble det nedsatt en teknisk ekspertgruppe (TEG) for å vurdere brannsikkerheten. Gruppen fremla sin rapport 15. mars 2003 og konkluderte enstemmig slik (utdrag): "Skjold-klassen har en betydelig forbedret brannsikkerhet i forhold til Oksoy/Alta-klasse mineryddere" og "TEG anser fartøyskonseptet som fullt ut akseptabelt med tanke på videre designarbeid".

Av praktiske grunner er det videre arbeidet med Skjold-klassen tatt ut av prosjektet "Ny MTB-struktur" og definert som et eget prosjekt. Som en konsekvens av

at den merkantile prosess var mer tidkrevende enn antatt, ble kontrakt ikke inngått som opprinnelig planlagt i 2002. Med utgangspunkt i det nå foreliggende kontraktutkast kan kontraktsinngåelse skje etter at Stortinget har fattet vedtak om prosjektramme og oppstart.

Bygging av Skjold-klasse MTB har et kostnadsomfang som krever at det må gjennomføres ekstern kvalitetssikring. Det er i arbeidet registrert usikkerhet ved å gjennomføre anskaffelsen innenfor den kostnadsramme som legges til grunn. I prosjektet vil det derfor bli lagt vekt på å iverksette tiltak som reduserer usikkerheten.

1.3 Operative kapasiteter

Skjold-klassen skal utføre overflateoperasjoner som et ledd i Sjøforsvarets utøvelse av sjøkontroll. Skjold-klassen blir et slagkraftig, mobilt og fleksibelt fartøy som selvstendig eller integrert i større forband kan løse en rekke sjømilitære oppgaver i det nasjonale forsvar.

Aktiv og passiv beskyttelse er dimensjonert for operasjoner i et moderne stridsmiljø. Sjøgående egenskaper, samt navigasjons- og fremdriftssystemer, er optimalisert for hurtige operasjoner langs kysten og i trange innenskjærs farvann, men har også vist evne til rask forflytning i åpen sjø i dårlig vær.

Egenskaper som stor mobilitet, god ildkraft med sjømålsmissiler og kanon, og moderne linksystemer for utveksling av kommando, kontroll og informasjon, gjør fartøyene anvendbare for eksempelvis å støtte spesialoperasjoner og til å beskytte petroleumsinstallasjonene langs kysten og til havs. Fartøyene vil også kunne utføre overflateoperasjoner under NATO-kommando eller som en del av andre multinasjonale formasjoner i internasjonale operasjoner.

I fred vil fartøyene hevde suverenitet og gi støtte som nødvendig til utøvelse av myndighet og jurisdiksjon. Fartøyene kan delta i og lede søk- og redningsaksjoner og gi rask støtte til sivile og andre statlige etater/institusjoner som har oppgaver og ansvar i kystområdene.

1.4 Hovedleverandør (Skjold Prime Consortium)

Kontrakten er forhandlet med en leverandør benevnt Skjold Prime Consortium (SPC), som består av Umoe Mandal (UM), Kongsberg Defence and Aerospace (KDA) og Armaris (fransk selskap). SPC er ikke et selvstendig rettssubjekt, og Forsvaret har således tre kontraktmotparter å forholde seg til. UM har i grove trekk ansvar for skrog og maskineri, mens KDA og Armaris skal levere våpen-, kommando-, kontroll- og informasjonssystemer. Hvert selskap er ansvarlig for sin definerte del av leveransen.

Skjold Prime Consortium (SPC) fungerer som en samlebetegnelse på de tre forannevnte selskapene, og skal fremskaffe tekniske løsninger som tilfredsstillende krav som er satt til fartøyene slik at disse fungerer som komplette kampfartøy. Forsvaret har ønsket å kunne forholde seg til én kontraktpart som hadde det fullstendige ansvar for å oppfylle kontraktens forplik-

telser, men dette har det ikke vært mulig å oppnå i forhandlingene da ingen av de tre selskapene ønsket å ta på seg et slikt hovedleverandøransvar.

Et alternativ kunne vært å pålegge selskapene et solidarisk ansvar for oppfyllelsen av kontrakten, men heller ikke dette var det mulig å oppnå. Det faktum at det verken foreligger én hovedleverandør eller et solidarisk ansvar representerer således en risikofaktor i kontrakten. Man har imidlertid oppnådd å få en "guarantee of completeness" i kontrakten. Garantien gjør at de tre "work shares" til sammen oppfyller det totale arbeidsomfang i kontrakten. En slik deling av work shares kan imidlertid øke risikoen for konflikter da hvert av selskapene vil fokusere på sin del og ikke det totale arbeidsomfanget.

Forsvaret har stått i en utfordrende forhandlingsituasjon som følge av leverandørenes oppmerksomhet mot Stortingets vedtak om anskaffelse av Skjold-klassen. Leverandørene har vært relativt sikre på å få kontrakten, og dette har vanskeliggjort forhandlingene for Forsvaret.

Det er brukt betydelige ressurser på å forhandle frem den kontrakt som foreligger, og det fremforhandlede resultat synes å være et så godt resultat som situasjonen har muliggjort.

1.5 Økonomiske og merkantile forhold

De årlige drifts- og vedlikeholdskostnadene for seks fartøyer vil være i størrelsesorden 150-160 mill. kroner. I kostnadene er inkludert utgifter til personell og drift av materiell. Leieutgifter til Forsvarsbygg for administrasjonsbygg, verksted og kaianlegg inngår ikke. Tallene anslår utgifter hvor samtlige seks fartøyer vil være operative. Det anslås en usikkerhetsmargin på +/- 20 pst. De driftsutgifter som vil påløpe vil også variere avhengig av hvilket aktivitetsnivå som legges opp for fartøyene.

Fremforhandlet kontrakt legger til grunn en kontraktpris i norske kroner, men med utbetalinger delt mellom flere valutaer. Ved siden av norske kroner vil utbetalingene i hovedsak skje i euro, svenske kroner, amerikanske dollar og britiske pund. Det er benyttet valutakurser pr. medio juni 2003 i de etterfølgende tallstørrelser.

Ekstern kvalitetssikring er gjennomført i henhold til avtale med Finans- og Forsvarsdepartementet. Analysen inkluderer en etterkontroll av grunnlaget for prosjektet, en usikkerhetsanalyse av kostnadsrammen og en vurdering av prosjektets styringsmessige utfordringer, herunder kontraktuelle forhold.

Kontrakten inneholder bestemmelser om morselskapsgarantier fra de tre respektive selskapene. Garantien sikrer innfrielsen av leverandørenes påtatte forpliktelser begrenset oppad til 30 pst. for UM og KDA, og 35 pst. for Armaris.

Den forhandlede betalingsprofilen legger opp til større utbetalinger tidligere i prosjektet enn hva som er beskrevet i St.prp. nr. 55 (2001-2002). I denne proposisjonen var det for perioden 2002-2005 avsatt 880

mill. kroner til prosjektet, mens det forhandlede resultat medfører en utbetaling på 2 064 mill. kroner i samme periode. Den øvrige kontraktsummen utbetales i perioden 2006-2011. Prosjektets betalingsplaner gir en relativt fortung betalingsprofil, og innebærer for perioden 2002-2005 at annen aktivitet/prosjekter må forskyves i forhold til rammen på 118 mrd. kroner.

Kostnadsrammen for materiellinvesteringen (kap. 1760 post 45) er satt til 4 409 mill. kroner, og inkluderer buffer for usikkerhet, kostnader for forsterkning av dekket på prototypen (KNM Skjold), varer og tjenester som Forsvaret skal levere i forbindelse med byggingen og fremtidige identifiserte endringer. I tillegg kommer gjennomføringskostnader (kap. 1760 post 1) med 125 mill. kroner og bygge- og anleggskostnader (kap. 1710 post 47) med 141 mill. kroner. Total kostnadsramme for prosjektet blir 4 675 mill. kroner. Tallene er overensstemmende med de anbefalinger som ekstern kvalitetssikrer har gitt, og er oppdatert til pris- og valutnivå pr. medio juni 2003.

I tillegg til risikoen som ligger i organiseringen av leverandørkonsortiet, inneholder også kontrakten tekniske risikoelementer. De som kan gi de største økonomiske utslag, er mulige endringer i våpensystemene og på selve plattformen. Videre nevnes også sårbarheten i prosjektets bemanning.

Prosjektets betalingsplaner tilsier at 19 pst. er utbetalt ved kontraktsinngåelse, 63 pst. ved første sjøsetting og 93 pst. ved overlevering av første seriefartøy etter en omfattende testperiode. Sammen med de forhandlede morselskapsgarantiene (30 pst. for UM og KDA, 35 pst. for Armaris), som for øvrig trappes ned ved ulike leveringstidspunkter, er prosjektet også eksponert for en ikke ubetydelig finansiell risiko sett i forhold til ev. leverandørkonkurs i byggeperioden og feil som evt. kan dukke opp i garantiperioden.

Forsvaret skal levere materiell til SPC som "government furnished equipment" (GFE). Risikoen tilligger Forsvaret dersom slikt materiell ikke leveres iht. kravene i kontrakten. Det er derfor sentralt at Forsvaret oppfyller sine forpliktelser. I motsatt fall vil det påvirke SPCs mulighet til å levere kontraktmessig og dermed overføre mer risiko til Forsvaret. Det vil også kunne brukes som en begrunnelse for mangelfull oppfyllelse fra selskaps side.

1.6 Forsvarssjefens anbefaling

Forsvarssjefens anbefaling (11. juni 2003) forutsatte at rammen på 118 mrd. kroner holdes, og at neste 4-årsperiode viderefører dette nivået. I brev fra Forsvarets overkommando (FO) mottatt 18. juni 2003 anbefaler FO nå at pga. usikkerhet for budsjettnivået fremover, utsettes beslutningen om Skjold til neste Langtidsdokument våren 2004.

1.7 Gjenkjøp/Industrisamarbeid

Parallelt med kontraktsforhandlingene har Forsvarsdepartementet forhandlet avtaler om industrisamarbeid for de utenlandske delene av anskaffelsen. Leverandø-

rene har forpliktet seg til å gjenanskaffe materiell hos norsk forsvarsindustri for over 1 mrd. kroner over 10 år.

Potensialet i avtalen er stort og kan gi verdifulle oppdrag for norsk industri. Den utenlandske leverandøren i prosjektet vil inkludere norske bedrifter i sine tilbud rettet mot maritime prosjekter i andre land. Mulige leveranser vil være innenfor områdene kommando-, kontroll- og kommunikasjonssystemer, hurtigbåtteknologi og maritim teknologi.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunnar Halvorsen, Leif Lund og lederen Marit Nybakk, fra Høyre, Bjørn Hernæs og Åge Konradsen, fra Fremskrittspartiet, Per Roar Bredvold og Per Ove Width, fra Sosialistisk Venstreparti, Kjetil Bjørklund, fra Kristelig Folkeparti, Åse Wisløff Nilssen, og fra Senterpartiet, Marit Arnstad, viser til fremlagte forslag om anskaffelse av fem nye Skjold-klasse missiltorpedobåter (MTB) og tilpassing av forseriefartøyet KNM Skjold, samt anskaffelse av våpensystemer og løsninger for logistikk og opplæring. Prosjektet omfatter videre anskaffelse av våpensystemer, reservedeler, teknisk dokumentasjon og løsninger for logistikk og opplæring, mens missiler anskaffes utenfor prosjektet.

Komiteen ser at Regjeringen ber om tilslutning til kontrahering av fem nye Skjold-klasse missiltorpedobåter (MTB), og tilpasning av forseriefartøyet KNM Skjold. Komiteen har merket seg at arbeidet med Skjold-klassen er tatt ut av prosjektet "Ny MTB-struktur", som også omfatter oppdatering av 14 MTB-er av Hauk-klassen.

Komiteen har videre merket seg at fartøyene planlegges levert i perioden 2006-2009, med operativ drift fra 2009, og at årlig drifts- og vedlikehold av fartøyene vil være i størrelsesorden 150-160 mill. kroner.

Komiteen ser at den totale kostnadsramme for prosjektet blir 4 675 mill. kroner. Dette omfatter materiellinvesteringen (inklusive buffer for usikkerhet, og varer og tjenester Forsvaret skal levere) som er satt til 4 409 mill. kroner, gjennomføringskostnader som er satt til 125 mill. kroner og bygge- og anleggskostnader som er satt til 141 mill. kroner. Prosjektet omfatter ikke anskaffelse av missiler.

Komiteen har merket seg at forhandlingsresultatet som foreligger, medfører en utbetaling på 2 064 mill. kroner for perioden 2002-2005, og at den øvrige summen ubetales i perioden 2006-2011, mens det i St.prp. nr. 55 (2001-2002) var satt av 880 mill. kroner til prosjektet for perioden 2002-2005.

Komiteen er tilfreds med at utenlandske leverandører har forpliktet seg til gjenanskaffelse av materiell hos norsk forsvarsindustri for over 1 mrd. kroner på 10 år.

Komiteen har merket seg at det i kontrakten som er forhandlet med Skjold Prime Consortium, som består av Umoe Mandal, Kongsberg Defence and Aerospace og Armaris, verken foreligger én hovedleverandør eller et solidarisk ansvar, og at dette således utgjør en risikofaktor i kontrakten.

Komiteen har også merket seg at det av tekniske risikoelement er endringer i våpensystem og på selve plattformen som kan gi de største økonomiske utslagene, og at det også er sårbarhet i forhold til bemanning.

Videre har komiteen forstått at det sammen med morselskapgarantiene (30 pst. for UM og KDA, 35 pst. Armaris) er finansiell risiko knyttet til leverandørkonkurs og feil som dukker opp i garantiperioden.

Komiteen har merket seg at Forsvarssjefens anbefaling forutsatte at rammen på 118 mrd. kroner holdes, og at neste fireårsperiode viderefører dette nivået.

Komiteen vil peke på at Norge har suverenitetsansvar over havområder som er sju ganger større enn landområdene. Barentshavet og Norskehavet er blant verdens mest produktive havområder. De klimatiske forholdene og mørketida gjør områdene særlig sårbare, og risikoen for skipsulykker og havari, økt petroleumsvirksomhet i nordområdene, transport av råolje og brukt atombrensel må møtes med offensive tiltak. Dette synliggjør behovet for en full gjennomgang av alle utfordringene i disse havområdene, inkludert de sikkerhetspolitiske, samt utarbeidelse av en helhetlig forvaltningsstrategi for disse enorme områdene. Dette må vektlegges i arbeidet med den neste langtidsproposisjonen. Komiteen vil derfor be Regjeringen i neste langtidsproposisjon se på den totale fartøystruktur i Sjøforsvaret og driften av denne.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at missiltorpedobåtene i Skjold-klassen vil gi en styrket kapasitet til suverenitetshåndheving, territorialsikring og til støtte for sivile operasjoner, og mener at dette er spesielt viktig i nordområdene.

Flertallet vil gi sin tilslutning til anskaffelse av de til sammen seks fartøyene som inngår i strukturen Stortinget vedtok ved behandling av Innst. S. nr. 342 (2000-2001), jf. St.prp. nr. 45 (2000-2001), og hvor Stortinget fattet vedtak om anskaffelse av Skjold-klasse MTB. Flertallet gir også sin tilslutning til den gitte kostnadsrammen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ser med bekymring på de signaler som fremkommer i forbindelse med kontraktsinngåelsene. Det er en stor risiko å ikke ha én hovedleverandør å forholde seg til, da dette vil medføre usikkerhet om ansvarsavklaringer i forbindelse med økonomiske og logistikkmessige forhold.

Disse medlemmer ser òg på risikofordelingen mellom Forsvaret og del-leverandørene som et punkt som er bekymringsverdig, da det er Forsvaret som vil bli ansvarlig for den største risikodelen i prosjektet.

Det er oppsiktsvekkende at departementet har innledet forhandlinger på den måten vi ser her, all tidligere erfaring inkludert fregattprosjektet viser at det er avgjørende for et prosjekt at det er klare ansvars- og rapporteringslinjer. Dette er ikke ivarettatt med den løsnings som her er beskrevet. I og med at SPC ikke er et selvstendig rettssubjekt, og Forsvaret således har tre kontraktmotparter å forholde seg til, er det slik disse medlemmer ser det, ikke mulig å gjennomføre en forsvarlig kvalitetssikring av prosjektet.

Disse medlemmer ser det som en nødvendighet at de kontraktmessige forhold blir klargjort før endelig avtale med leverandørene blir inngått.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at det i proposisjonen fremgår at Forsvarets overkommando (FO) har anbefalt at beslutningen om Skjold utsettes til neste langtidsdokument våren 2004, og mener det er uheldig at Stortinget tar stilling til en investering i en slik størrelsesorden som bygging av Skjold-klasse MTB kort tid før Regjeringen skal legge fram et nytt langtidsdokument for Forsvaret. Dette medlem mener det pr. i dag ikke er lagt fram militærfaglige argumenter som tilsier at dette vil være prioriterte kapasiteter innenfor en ny forsvarsstruktur innen de økonomiske rammene som er fastlagt for Forsvaret i de nærmeste årene. Dette medlem understreker at dette er et svært kostbart prosjekt, og at mye tyder på at Forsvaret kan være på vei mot en ny ubalanse i forholdet mellom politiske vedtak som Forsvarets struktur og de økonomiske rammene. Dette medlem mener det realistiske svaret på en slik situasjon er å se på hvilke strukturelementer som kan nedprioriteres, framfor å skape forventninger om kraftig vekst i budsjetttrammene for Forsvaret i årene som kommer. Dette medlem mener at det verken er sikkerhetspolitiske eller økonomiske argumenter for en ytterligere sterk vekst i rammene for det norske forsvaret, og at risikoen for å gjøre feilinvesteringer er overhengende dersom man ikke behandler så store investeringer som Skjold-klasse MTB i en helhetlig sammenheng.

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Behandlingen av St.prp. nr. 82 (2002-2003) utsettes og behandles i sammenheng med nytt langtidsdokument våren 2004.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

1. Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet gis fullmakt til å starte byggingen av Skjold-klasse missiltorpedobåter innenfor en total prosjektramme på 4 675 mill. kroner.

2. Kostnadsrammen for materiellinvesteringen (kap. 1760 post 45) settes til 4 409 mill. kroner, rammen for gjennomføringskostnader (kap. 1760 post 1) settes til 125 mill. kroner og rammen for bygge- og anleggskostnader (kap. 1710 post 47) settes til 141 mill. kroner.

Oslo, i forsvarskomiteen, den 16. oktober 2003

Marit Nybakk
leder

Bjørn Hernæs
ordfører

Vedlegg**Brev fra Forsvarsdepartementet v/statsråden til forsvarskomiteen,
datert 13. oktober 2003****Svar på spørsmål i forbindelse med St.prp. nr. 82
(2002-2003) - Bygging av Skjold-klasse (MTB)****1. Innledning**

Jeg viser til spørsmål oversendt 6. oktober 2003 i forbindelse med komiteens behandling av St.prp. nr. 82 (2002-2003) - Bygging av Skjold-klasse (MTB). Svarene gis i det følgende.

2. Våpensystemer og missiler

Prosjektet omfatter anskaffelse av våpensystemer, reservedeler, teknisk dokumentasjon og løsninger for logistikk og opplæring, mens missiler anskaffes utenfor projektet.

Spørsmål 1:

Hva er kostnadene ved innkjøp av missiler til Skjold-klasse MTB beregnet til?

Svar:

I totalprosjektdokument nr. 3 for prosjekt 6300 Skjold-lassen har forsvarssjefen gjort en beregning av missilbehovet. Dette behovet fordeler seg på krigslast, logistikkreserve, missiler til operativ evaluering, integrasjonsskyting og skyting i driftsperioden. På bakgrunn av dette er missilanskaffelsen til Skjold-lassen planlagt til å koste 1 295 mill. kroner eksklusive usikkerhetsavsetning. Usikkerhetsavsetningen er tatt med i NSM prosjektet. Behovet for antall missiler som skal anskaffes i denne omgang, vil bli vurdert før kontrakt om serieleveranse inngås. Omfanget kan derfor bli endret.

Spørsmål 2:

St.prp. nr. 82 (2002-2003) slår fast at det ene hovedvåpenet vil være "Nytt sjømålsmissil" (NSM). Komiteen er kjent med at dette våpenet pr. dato ikke er ferdig utviklet. Utgjør dette en økonomisk risiko, og er det av denne grunn usikkerhet knyttet til fartøyets kapasitet?

Svar:

NSM er et våpen som er under utvikling og som er planlagt å bli integrert på Skjold-lassen og Fridtjof Nansen-klasse fregatter. Serieleveransen er ikke forelagt Stortinget, og kontrakt om serieleveranse derfor ikke inngått. Da våpenet fortsatt er under utvikling, er det to risikomomenter relatert til kontraktsinngåelse: 1) At problemer i utviklingen fører til forsinket serieleveranse, og 2) at utviklingen ikke fører frem og at missilet aldri blir serieprodusert.

En forsinket serieleveranse kan medføre at det vil ta noe lengre tid før Skjold-lassen kan fylle alle sine operative roller. Dette vil ha negative operative konsekvenser i den perioden fartøyet er uten NSM. En slik forsinkelse vil ha små økonomiske konsekvenser.

En kansellert serieleveranse vil bety at Skjold-lassen vil måtte integrere en annen type missil eller operere uten denne type våpensystem. En integrering av et alternativt missilsystem vil kunne medføre ekstrakostnader forbundet med selve integreringen, men dersom en billigere missiltype blir valgt, kan totalkostnadene bli mindre.

Et eventuelt valg av annet missilsystem vil potensielt kunne få negative operative konsekvenser og kunne gi forsinkelser i forhold til når fartøyet kan være fullt operativt. Det er Stortinget som skal fatte endelig beslutning om anskaffelse av våpensystem. Departementet vurderer andre typer missiler, eventuelt andre lettere våpensystemer, bl.a. for det tilfellet at NSM ikke skulle bli serieprodusert.

3. Økonomiske forhold

I Innst. S. nr. 232 (2001-2002), jf. St.prp. nr. 55 (2001-2002), var det avsatt 880 mill. kroner til prosjektet for perioden 2001-2005, mens forhandlingsresultatet som foreligger, medfører en utbetaling på 2 064 mill. kroner i samme periode. Dette innebærer at annen aktivitet/prosjekter må forskyves ift. rammen på 118 mrd. kroner.

Spørsmål 3:

Hvilke prosjekter vil måtte forskyves i tid som følge av kontrahering av Skjold-lassen MTB, og vil en kontrahering virke forsinkende på andre viktige omstillingsprosjekter?

Svar:

I St.prp. nr. 82 (2002-2003) er Skjold-lassen foreslått finansiert med en betalingsplan hvor man betaler ut større beløp tidlig i prosjektet i forhold til det som var forutsatt i Innst. S. nr. 232 (2001-2002). For å innpasse den nye betalingsprofilen er det nødvendig å justere og utsette en del prosjekter slik at disse får utbetalinger når Skjold-lassen har hatt sine store utbetalinger. For perioden t.o.m. 2005 må det omrokkes på prosjekter for totalt ca. 1 180 mill. kroner.

Prosjekter som må utsettes, eller som vil få en forsinket eller redusert anskaffelse for å realisere en ny betalingsprofil på Skjold-lassen, er:

- Prosjekt 5026 - Pansrede spesialkjøretøy, brukt materiell
- Prosjekt 5033 - Stormpanservogner
- Prosjekt 5085 - Ombygging av beltevogner
- Prosjekt 5102 - Mørkeutrustning
- Prosjekt 5112 - VHF multirolleradio
- Prosjekt 6028 - NSM anskaffelse
- Prosjekt 7611 - NASAMS II
- Prosjekt 7801 - Basesett
- Prosjekt 2934 - Forsvarets program og driftsstøttesenter

- NOBLE prosjektet
- Prosjekter relatert til operative informasjonssystemer og Nettverksbasert Forsvar

I tillegg vil eventuelle forsinkede betalinger i fregatt-prosjektet utnyttes maksimalt.

En nøyaktig vurdering av omfang for det enkelte prosjekt vil bli gjort med koordinering mot den pågående militærfaglige utredning og ny langtidsplan.

Omstillingen av Forsvaret består både av en omstillingsdel og en moderniseringsdel. Samtlige prosjekter i den aktive investeringsporteføljen er i utgangspunktet en del av et nytt forsvar. En utsettelse av disse prosjekter vil derfor ha en innvirkning på tidsfasingen av moderniseringen av den øvrige styrkestrukturen, ved at ovenfor nevnte prosjekter blir utsatt eller redusert og at avdelingene mottar materiellet tilsvarende senere og eventuelt i redusert omfang. Det endelige svar på dette spørsmålet vil imidlertid ikke kunne gis før ny langtidsplan er ferdigstilt.

4. Finansiell risiko

St.prp. nr. 82 (2002-2003) viser til at det er finansiell risiko spesielt knyttet til leverandørkonkurs og feil som dukker opp i garantiperioden.

Spørsmål 4:

Vil en leverandørkonkurs gi problemer med å få prosjektet realisert, og er det gjort beregninger av ekstrakostnader og forsinkelser i tilfelle leverandørkonkurs i ulike faser av prosjektets levetid?

Svar:

De to våpensystem-leverandørene er finansielt solide og har mange leveranser utover dette prosjektet. For plattform-leverandøren er det annerledes: Umoe Mandal har pr. i dag en svært liten egenkapital og har ingen andre større leveranser i planene enn dette prosjektet. Dette er blitt gjenspeilet i forhandlingene med hensyn på morselskapsgarantier der utgangspunktet har vært krav om 40 pst. garanti, mens Umoe ønsket en reduksjon. På denne bakgrunn lyktes man ikke å oppnå mer enn 30 pst. etter lange og vanskelige forhandlinger.

En teoretisk usikkerhet i prosjektet ligger i den mulighet at Umoe ikke skulle fullføre kontrakten. Dersom dette skjer i en ugunstig fase med hensyn på betalingsplaner og produksjon, kan prosjektet få tilleggskostnader som ikke fullt ut dekkes av morselskapsgarantien.

I usikkerhetsavsetningen identifisert i den eksterne kvalitetssikringen er det tatt høyde for slike risikomomenter som blant annet en leverandørkonkurs.

Spørsmål 5:

Ved beregning av prosjektets kostnader er det benyttet valutakurser pr. medio juni 2003. Komiteen ber om bekreftelse på at utbetaling i fremmed valuta vil skje til den gjeldende kurs på utbetalingstidspunktet og således være et usikkerhetsmoment?

Svar:

For de delene av kontrakten hvor forpliktelsene er i utenlandsk valuta, vil Forsvaret måtte kjøpe valuta i den kurs som man har på betalingstidspunktet. Forpliktelsene er i forskjellige valutaer, noe som reduserer den totale valutarisiko noe i forhold til om alt hadde vært i én fremmed valuta. Valutafordelingen i hovedkontrakten er 2 626 mill. norske kroner og 127 mill. euro. Underleverandører vil imidlertid fakturere sine leveranser i euro, amerikanske dollar, svenske kroner, danske kroner og britiske pund. Forsvarets betalinger vil foregå mot hovedkontrakt enten i norske kroner eller euro, men vil være avhengig av underleverandørens valuta. Siden kontrakten ble ferdigforhandlet, har det vært et stabilt forhold mellom den norske krone og disse valutaene. Det er likevel en betydelig risiko med hensyn til valuta, selv om dette også kan slå positivt ut.

5. Forsvarssjefens syn

Forsvarskomiteen ønsker også å få oversendt forsvarssjefens brev av 18. juni 2003, der forsvarssjefen anbefaler å utsette beslutningen om å kontrahere Skjold-klassen til behandling av neste langtidsproposisjon våren 2004.

